

Айырмалылагда – саугала эм жырла

Юйретиучюлени эмда устазланы профессионал байрамларыны аллында сабийлени окутууда жетишимле болдурганланы, борчларын бийик даражада толтурганланы «Единая Россия» партияны дипломлары эмда ахча бла саугалау иги төреге айланганды.

Бу жол а партияны регион бөлүмюню толтуруучу комитетине республиканы битеу районларындан да 30 устаз бла юйретиучю жыйылгандыла. Аланы алгышларга РФ-ни Кзырал Думасыны депутаты **Геккиланы Заур**, Кзырал Парламентини спикерини орунбасары **Жанатайлы Салим**, партияны регион бөлүмюню секретары - «Единая Россияны» Парламентте фракцияларыны башчысы **Михаил Афашагов**, Жарыкыландыруу, илму эм жаш төлюню ишлери жаны бла министрствону департаментини башчысы **Марина Мизова** да келген эдиле.

Михаил Афашагов, жыйылганланы профессионал байрамлары бла алгышлай, устазла кыралыбызны, республиканы келир кюнн куурууларын жаш адамланы өсдоргенлерин белгилегенди. «Сизни кыйыныгызга тийишли багга берилирин тежейме», - дегенди ол.

Геккиланы Заур а устазланы бла врачланы кыйындарын Ата журтубузну кыруулаучулары бла тенг этгенди. «Сизде артыкка уллу жууаппылык барды – ёсуп келген төлюню тюз жолга салуу. Бюгюн а мында айырмалыла жыйылгандыла», - дегенди эмда алагда жетишимле, насып тежегенди.

Алгышлаулагда Жанатайлы Салим бла Мадина Мизова да кышулгандыла. Ала Юйретиучюню эмда Устазланы кюнлери артыкка маганалы байрамла болганларын, бу устаыкыланы сайлаганла сабийлеге билим берип, жа-

шауну кенг жолларына ашырганларын белгилегенди. «Сизни бир энчи фахмугуз барды – сабийлени барысы бла да бир тил табарга, аланы акыйларын, фахмуларын айнытырга», - дегенди Салим Алиевич.

Алай бла ол кюн «Единая Россия» партияны регион бөлүмюню саугаларына тийишли болганланы арасында Нальчикни 75-чи номерли прогимназиясыны эмда 58-чи сабий садны юйретиучюлери **Безюланы Мадина** бла **Кючмезланы Зайнаф** бар эдиле. Элбрус райондан а Былымланы Ахматланы А.М. атлы орта школуну устазы **Шауаланы Исмайл** бла Тырнауузуну 3-чю номерли орта школуну 10-чю номерли сабий садны юйретиучюсю **Элеккуланы Наталья** белгиленгенди. Саугаланганланы арасында Чегем районну «Сабийлени айнытуу ара – «Звёздный» сабий сад» учрежденияны башчысы **Аккайлы Жаннета** да бар эди.

Черек райондан а Бызынги элли Мечиланы Кязим атлы орта школуну орус тилден бла адабияттан устазы **Рахайланы Лариса** эмда Бабугентни Батчаланы Р.А. атлы орта школуну тамата юйретиучюсю **Асанланы Танзиля** тийишли керюлгенди партияны саугасына.

Кыуанчлы жыйылынуу уа Культураны эм искусствону колледжини студентлери бютунда жарык этгенди. Жаш артистле, фонограмманы хайырланмай, сейир ауазлары бла кыуандыргандыла. Фахмулу жашланы бла кызыланы РСФСР-ни эм Кзырал сыйлы артисткасы Таукенланы Галина юйретгенин белгилерчады.

ТИКАЛАНЫ Фатима. СУРАТДА: Геккиланы Заур Безюланы Мадинага саугасын берген кезиу.

СЫЛАРЫН КЁРЮУ

Фахмулу жашлагга бла кызылагда – партия стипендияла

2003 жылдан бери «Единая Россия» политика партияны Кзыралде регион бөлүмю окуууда жетишимли, жамаут жашауда тири школчулагда, орта профессионал билим берген учрежденияланы окуучуларына эмда вузланы студентлерине стипендияла төлейди. Бу жылланы ичинде уа саугага 500-ден аслам жаш бла кызыл тийишли керюлгенди.

Бу жол да Устазланы кюнн аллында партияны толтуруучу комитетине 40-дан аслам жаш адам чакырылганды. Аланы билим алыуда жетишимлери эмда стипендияга тийишли керюлгенлери бла алгышларга Кзыралде Парламентини спикерини орунбасары **Жанатайлы Салим**, законла чыгаруучу органын депутаты **Дмитрий Парафиллов**, Улуу Ата журт урушун ветеранларыны Нальчик шахарда советини башчысы **Абдулаланы Мустафа**, Кзыралды-Малкыар аграр университетни ректору **Аслан Алашев**, Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал университетини илму жаны бла проректору профессор **Эфендиланы Фуад** да келген эдиле.

Жанатайлы Салим жаш адамланы Устазланы кюнн аллында алгышлаган бютунда хычыуун болганын чертгенди. «Бирлеригизни бу биринчи

жетишимигиз да болур, алай мындан ары сизге уллу онгла тежейме. Ата журтубузну патриотлары болугуз, аталарыгызыны, аналарыгызыны, ала бла бирге уа устазларыгызыны кыйынына насып эттигиз», - дегенди ол.

Абдулаланы Мустафа уа, хар замандача, кёлю кётюрюлюп сөлөшгенди. Ол устазга тенг усталык болмаганын чертгенди. «Улуу Ата журт урушда Хорламны устазла келтиргенди! Алай нек айтханымы ангылатайым. Аскерге чакырылган хар инсанни да устазы болганды, ол а окуучуларына ата журтубузну сюерге, аны ючюн жанын-канын аямазга кереклисин ангылатханды. Ма алай юйренген жашла бла

кызыла хорлагандыла кыяны душманны», - дегенди ол.

Мустафа Камалович тамата төлюге хурмет этерге да чакырганды. Аны айтханына кёре, бюгонлюкде битеу республикада да - 115, Нальчикде уа 65 ветеран кыалганды. «Ала сизге кыйган мамыр жашауну, тынчлыккыны сакларга борчлусуз», - деп кыошханды ол.

Жаш адамланы башха кыонокла да алгышлагандыла. Ала да, республиканы келир кюнн аланы билимлерине, фахмуларына, иш кёллюклерине кёре боллугун чертип, эринмей окурга, жетишимле болдуурга чакыргандыла.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

Окытуугга бла юйретиуге уллу кыйын салганлары ючюн

Озган бараз кюн Жамаут палатада Устазы кюнн белгилеуу бла байламлы кыуанчлы ингир этгенди. Аны ача, Кзыралде Жамаут палатасыны аппаратыны таматасы **Анна Дьяченко** адам улуну тарыхында жер юсюнде бу усталык кыачан жаратылганы бла байламлы белгилеуу болмаганын чертгенди. Болсада инсан акыйлы, хунери, кыоллары бла этген затлары – ала барысы да педагогдан башланганларын белгилегенди. Бюгонлюкде окутуу процессге информатиканы технологияла тири киргенлерин эсерттип, алай эсе да, устазын сезюн бир тюрлю гаджет да алышамазлыгына ийиндирганды. Ызы бла жыйылганлагда жангы жетишимле тежегенди.

Андан сора да, педагоглары ол кюн байрамлары бла сагынылган палатаны председа-

тели **Хазратали Бердов**, аны орунбасары **Людмила Федченко**, Билим беруу, илму, жаш төлю политика, туризм эмда спорт жаны бла комиссиясыны башчысы **Исмел Дадов**, Жарыкыландыруу, илму эмда жаш төлюню ишлери жаны бла министрствода жамаут советни таматасы **Хаути Сохроков** алгышлагандыла. Алагда профессионал ёсюу, тюзюм, жангы башламчылыкла эмда илхам тилегенди.

Жаш адамланы окутууга юйретиуге салган кыйындары ючюн эмда байрам бла байламлы ол кюн республиканы 20 педагогу Жамаут палатаны сыйлы грамоталары, ыразылык кыагытла бла да саугалангандыла. Аланы санында Терк районну Жангы Малкыар элини орта школунда тарыхдан бла общественниядан дерле берген **Киштиканы Елена**,

Элбрус районну Терс-Кыол элинде орта школну директоруну орунбасары **Байдаланы Кулина**, Звёздный посёлкада орта школну информатикадан бла ОБЖ-дан устазы **Газаланы Абдулла**, Нальчикде 2-чю номерли лицейни француз тилден устазы **Залиханланы Ирина**, Кышхатада Чеченланы Шамиланы атын журтоткен мектепни орус тилден бла литературадан устазы **Кыулбайланы Лариса** эм бирсиле да бардыла.

Ирина Лиева таматалык этген «РИРАДА» вокал студияга журюгенге ингирге бютюн кыууат салгандыла. Ала кеслерини Музыка номерлери бла кыонокланы кыуандыргандыла.

Кзыралде Жамаут палатасыны пресс-службасы.

ПРОФЕССИОНАЛЛА

Сайлаган усталыгына сукъланырча кертилик

Устаз, усталыкны сайлап, артда анга кертичилай кьалганла хурметге тийишлидиле. Узак эм ариу эллерибизден бири Булунгуда Акьайланы Абдуллахны бла Кьккьэзланы Аминатны уллу ююрлеринде ёсген кьызчык да гитчелигинден окьуна биле эди кесини кьадарын сабийлени окьутуу бла байламлы этеригин.

Алагьа ана тилибизни шатыкыгынын, ариулугьун юйретген, аны жашырынлыкъларына тошондорген Баштакъланы Фатимат Хаджи-Муратовнагьа ушаргьа суйюп, аны дерслерине бютюн ашыгып баргьанды. Анга усталыкны жолу бла барыргьа жашауу насып этсе да, кеси да, аныча, ёсюп келген тёлуюзге ёз тилибизде дерсле берлигине да толуйинангьанды.

Алай бла, Шахмырзаланы Саид атлы школну айырмалы тауусуп, Акьайланы Мариям университетибизни тарых-филология факультетини малкьар бёлуюмне киреди. Ол Аппайланы Аскер Макаровични, Ахматланы Ибрагим Хашимовични, Малкьондуланы Абидат Зулкьарниевнаны эсгере, алай билимли алимлени, адамлыкь ишанлары да бийик болгьан инсанланы кьолунда окьургьа тошгенине шукур эте, алагьа жаннет тилейди.

Орус тилден окьутхан Текуланы Мусса Масхатовични да кьеп ахшылыкъларын айтып, хурметлеген преподавателине узак ёмюр, саулуку тежейди. «Кафедрабызны нечик берекетли жыллары эдиле ала», - дейди.

Студент кезиунде практиканы ётер заман жетгенинде уа, ол туугьан элине келеди. Анда кесини устазы аны кьеп затха тошондоргенин айта, ыразылыгынын билдиреди.

Кьадаар алай буюруп, окьуун тауусханьндан сора бери кьайтханьнда да, педагог коллектив кьолларында ёсген кьызгьа ариу тюбейди, жаш специалистге усталыкны энчиликлерин кьайсы бири да ангылатыргьа угьай деймеди.

Герийланы Назир бла юйюп кьурагьанлы бери уа бюгюнлюкде республикабызда белгили устазыбыз Мариям Абдуллаховна Жангы Малкьарны мектебинде ишлейди. Педагог стажы отуз жылдан атлагьанды.

Ишлерге, сабийлеге билим берирге итингенге бир заманда да тынч болмайды. Шёндю малкьар тилден окьутханлагьа бирсиледен кьыйын тошгенин да билебиз. Дерсликле, программала тюрленулену сакьлайдыла. Бу предмет бизге керекди деген ангыламны да, ачыгынын айтсакь, жюреклеринде жюрютгөнле аздан-аз бола бардыла.

Ол затлагьа педагог кеси да жарсыйды. Элде окьуна жылдан-жылгьа сабийлени ана тиллеринде сёлешулеринде осаллангьаны аны сагышландырады. Ата-анала бу жаны бла устазлагьа болушлукь этерге кереклисин, жаланда шолгьа ышаньп кьвалыуу бла хал игилемезин да айтады.

Алай эсе да, устаз, окьутхан сабийлери бла жыл сайын олимпиадалагьа, эришулеге да кьатыша, аланы жюреклеринде ёз тиллерине суймекликини жилтинин ышыра, жетишимли да болады.

Сёз ючюн, былтыр республикалы олимпиадада Жаболаны Лаура (10 кл.) бла Отарланы Камилла (10 кл.) призёрла болгьандыла. Биринчи кьызчык дагьыда «Ана тилим - жакым-тиним, мени дуньям» деген фести-

вальда «Элими тукьумларыны тарыхы» деген проекти бла биринчи жерни алгьанды.

Ала дагьыда Мечиланы Кязим бла Семенланы Сымайыл атлы «Ата журтум-анатилим» деген регионла аралы эришуге кьатышханлай турадыла. Былтыр мында да Лаура биринчи болгьанды. КьМКьУну Отарланы Керим атлы Малкьар маданият арасы бла да байламлыкь жюрютгөнлей, билимлерини даражасын ачыкьлай келедиле.

Тау тилни дерслерине элде жашагьан тюрклю жашкьыла бла кьызчыкьла да суйюп жюрюйдюле. Сёз ючюн, Севда Ильязова (9кл.) бла Мусадин Кушиев олимпиадала да жетишимлери бла устазларын кьууандырадыла. ГТРК-ны малкьар тилде бериле бардыргьан редакциясы кьурагьан конкурса да Мариям Абдуллаховна юйретгөнле башха-башха номинацияла биринчи жерлени алгьандыла. Мамсурланы Милана (9кл.), Элекуланы

Танзиля (9кл.) эмда Локияланы Элдар (7 кл.) социал проектлерин кьоруулагьандыла.

Битеу да бу жумушлагьа кьатышханда устазгьа музыка жаны бла болушлукь керек болады. Ол дайым да себеплик этгенлей тургьан педагог Атмырзаланы Зоя Михайловнагьа заманын, билимин да кьызгьанмагьаны ючюн ыразылыгынын билдиреди.

Кьайсы иште да урунган адам кесини тутхан жумушун ызындан келгенлеге да суйдюрсе, юйретсе, баям, профессионал даражагьа ол заманда жетишеди. Герийланы келинлерини да кьолунда окьугьанладан педагогну жолун сайлагьанла бардыла. Сёз ючюн, Элекуланы Люаза, устазына ушаргьа, аны жолу бла барыргьа излеп, ПМНОну малкьар бёлуюмне кирип, анда билим ала турады.

-Сабий кеси тилинде оюмларгьа, акьылын билдирирге кереклисин хар заманда да кьатлагьанлай турама. Ала аны сюер эмда ангылар ючюн,

бар амалланы хайырлана, кьолумдан келгени аямайла, - дейди ушакь нёгерим кеси уа.

Биз огьарыда сагьынганбыз бюгюнлюкде ана тилибизден окьутханлагьа тынч болмагьанын, шёндюю сурамлагьа кёре ишлерин бардырыргьа онгла кьуарлмагьанларын. Ол затны эсге ала, барыбыз да алагьа сабийлени, бир да болмаса да, сёлешу тиллерин ёсдюрюрге болушургьа тийишлибиз.

Ахшы устаз болгьанындан сора да, Мариям огьурлу анады. Баш иеси бла бирге ала эки кьызчыкь ёсдюргендиле. Жамиля «1КБР» телеканалда ишлейди, Лейля уа фармацевтди.

Уллу юйюрюн келини (ала уа тогуз сабий болгьандыла) кьайын атасы Батталгьа бла кьайын анасы Алтууланы Саньятха да жюрек ыразылыгынын билдиреди. Анга жашауда ахшыны-аманын юйрете, ёз ата-анасыча, ише барырын, анда да жетишимли болурун суйюп, анга себеплик этгенлери, суймекликлери ючюн ыспас эте, экисиме да жаннет тилейди.

Ёз тилибизде ариу сёлеше, ауазы кьулакьгьа хычыуун эшитилген педагог талай тёлуюн кьудурет бизге саугьа этип берген байлыгыбызгьа юйретеди. Аны тас этерге эркинлигибиз болмагьанына, аны ючюн Аллахны аллында жууаплы болгьаныбызгьа да тошондореди.

Ол КьМР-ни Башчысыны (2015 ж.) ыразылыкь кьагьытна, министерствону, Терк районну билим беруу управлениясыны, жамауат организацияланы дипломларына, грамоталарына да тийишли бола келгенди. Алай а, окьуучуларыны жетишимлерин кесине неден да уллу саугьагьа санаиды.

ТРАМЛАНЫ Зухура.

БАГЬА БЕРИУ

Тырмашьп урунганлагьа – сый-намыс

Долинскдеги Курорт залда бир жолгьа эки байрамны белгилегендиле: Устазны эмда Професионал-техника билим берууде ишлегенлени кюнлерин. Кьууанчха КьМР-ни Парламентини Билим беруу, илму эмда жаш тёлуюн ишлери жаны бла комитетини председатели **Нина Емузова**, КьМР-ни жарыкьландырыу, илму эмда жаш тёлуюн ишлери жаны бла министри **Ауес Кумыков**, КьМР-де Сабийни эркинликлери жаны бла уполномоченный **Светлана Тлинова**, билим берууде бла илмуда ишлегенлени профсоюзларыны рескомуну таматасы **Сергей Карныш**, Битеуроссей Халкь фронтну республикада бёлуюмню башчысы **Евгений Бакаев** эм башхала келгендиле.

Алайды да, кьеп жылланы билим берууде бет жарыкьлы ишлегенлери эмда жетишимле болдургьанлары ючюн устазланы бир кьуаууму КьМР-ни Правительствосуну Сыйлы грамоталары, Ыспас кьагь-

ытлары бла да саугьалангьандыла. Аланы араларында Жангы Малкьардан **Беппайланы Хаулат** да барды.

КьМР-ни Жарыкьландырыу, илму эм жаш тёлуюн ишлери жаны бла министерствосуну грамоталарына да ол кюн кёлпе тийишли болгьандыла, ол санда Хушто-Сыртдан **Кьалабекланы Шамкьыз**, Тьрнаууз шахарда 6-чы номерли мектепден **Жашууланы Хауа**, «Жылны устазы-2019» Битеуроссей конкурсу регион кезиунде хорлагьан **Мырзаланы Наталья**, ол конкурсу лауреаты болгьан, Нальчикге 32-чи номерли школну орус тилден бла литературадан устазы **Хачаланы Светлана**.

Ведомствону дипломларын да кёлпе алгьандыла. Алагьа тийишли болгьанланы араларында Кьашхатауда географидан окьутхан **Манияланы Аминат** да барды.

КьМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла да кёлпе саугьалангьандыла,

ол санда Кёнделенде 4-чю номерли мектепден **Атмырзаланы Мухтар** да. Законла чыгьарыучу органны башчысыны ыспасына тийишли болгьанланы араларында Огьарлы Малкьарда 1-чи номерли мектепден **Геляланы Чомайны** аты да айтылгьанды.

Жыйылыуну кезиунде 2019 жылда бардырылгьан конкурса хорлагьанла да белгиленгендиле. Аллай сыйгьа Нальчикде 1-чи номерли гимназияны малкьар тилден бла адабиятдан устазы **Кьонакьыланы Люба**, Кёнделенде 1-чи номерли мектепден **Газаланы Аслижан** тийишли болгьандыла.

Профсоюзланы атындан устазланы Сергей Карныш алгьыллагьанды. Ол 2019 жылда III Битеуроссей кьуару конкурса хорлагьанла «Мир современных интерактивных уроков» деген билим бериле продукт бла саугьалангьанлары билдиргенди. Андан сора да, Бахсан ша-

харда «Устазны жылы-2019» конкурсу регион кесегин бардырыргьа уллу себеплик этген 3-чю номерли школну устазларын да белгилегенди. Тьрнаууздан **Мырзаланы Натальягьа** уа конкурса энчи жетишими ючюн жыйырма минг сом да бергенди.

Ингирни концерт программасы да бай эди. «Кабардинка» тепсеу ансамбль, Жанатайланы Ирэн башчылыкь этген «Кавказны ёхтемлиги» сабий коллектив, Черим Наушев, Марианна Барагунова,

Оксана Кумыкова, Ислам Карина Киш, РФ-ни, КьМР-ни да сыйлы артисткасы, КьЧР-ни халкь артисткасы Таукенланы Галина юйретген жырчыла, бирсиле да келгенлени эрикдирмей тургьандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: Атмырзаланы Мухтар, Кьалабекланы Шамкьыз, Манияланы Аминат, Геляланы Чомай.

Суратны автор алгьанды.

МАРАФОН

КЕЗИУ БИЗГЕ ЖЕТГЕНДИ

Бу кюнледе Битеуроссей театр марафонун эстафетасы Къарачай-Черкес Республикадан Къабарты-Малкъарга ётгенди. Театрны жылында ол бек магъананы башламчылыкды. Анга Россейни сексен беш региону къатышады.

Марафонду белгисин бизге берууну къууанчы Нальчикде М. Горький атлы Музыка театрда баргъанды. Анга аталып, фойеде Къабарты-Малкъарны театрларыны костюмларыны, саугъаларыны, дипломларыны, реквизитлерини кёрмючю къуралгъанды. Сахнада уа юч кюн бир бири ызындан КъЧР-ни Орус драма эм комедия театрыны актёрлары Максим Горькийни пьесасына кёре салынган «Васса Железнова» спектакльни кёргозгенди. Ол театрны директору эм художестволу таматасы Биджиланы Хасанды.

Энди бизни республиканы М. Горький атлы Музыка театрыны артистлери эстафетаны Ставрополь крайга ётдюрюлюкюле. Алда сагъынылган труппаны

башчысы Руслан Барагунууну айтханына кёре, ала Ставрополь шахарда юч спектакль кёргозтюрюкюле: Аслан Готовну музыкасына кёре салынган «Тимн восходящему солнцу» деген балетни, Леонид Филатовну «Про Федота-стрельца, удалого молодца» атлы орус халкъ жомакыга кёре салынган музыкалы оюну эмда Узейир Гаджибековну «Аршин мал алан» опереттасын.

Марафон жолун январьда Владивостокда башлагъанды, бошалган а Калининград шахарда этерикди. Аны кезиунде театрлары жетишимлерини юсюнден арта айтыллыкды. Ол ишге аталып Санкт-Петербургда 14-16 ноябрьде Халкъла аралы культура форум бардырыллыкды.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Суратда: РФ-ни Шимал Кавказны ишлери жаны бла министри Сергей Чеботарёв бла КъМР-ни культура министри Мухаддин Кумахов.

ФЕСТИВАЛЬ

Театрыбызны оюнуна - тийишли махтау

Алгъаракълада Чечен Республиканы ара шахары Грозныйде «Россей театр – XXI ёмюр. Жангы къарам» деген битеуроссей форум бла фестиваль ётгенди.

Бу искусствого аталган жылда барган форумладан алтынчысыды. Былай жыйлыула Сочиде, Новосибирскде, Нижний Новгородда, Екатеринбургда, Вологдада да бардырылгъанды. Грозныйде миллет театрлары «Федерация» деген биринчи битеуроссей фестивальларына

Мариям, эпизодда уа Гилыхланы Мурат ойнагъандыла.

Анга къарагъандан сора сахна искусствону ара шахардан, башка жерледен келген келечилери да спектакльни юсюнден кеслерини оюмлары айтхандыла. Искусствование илмуваны кандидаты Екатерина Морозова былай айтханды: «Бийик художестволу оюн салалгъансыз. Хунерли, кёп ишлеген коллектив болгъаныгъыз кёрюнюп турады. Мен сизни ишигизни биринчи кере кёреме, алай мындан

арысында байламлыгыбыз юзюлмез деп оюм этеме.

Сахнада жаланда тиширыула ойнагъанлары, ала бир бири бетин жапмай, хар бири да кеслерини энчиликлерин кёргозгенлери режиссёрну уллу хорламы сунама. Аны бла бирге художникни да. Ол декорациялары, персонажлары да кийимлерин, бир бирге келиширча, бир бою гаммада сайлай билгенди. Режиссёрну бла художникни байламлыклары былайда аламан онг бергенди спектакльге.

Сейир жангылыгы барды бу оюну: къачан эсе да, къайда эсе да узакъда болган ишни бюгюн да бошалмаган проблемалары мында миллет бет алгъанларын кёреби. Ойнагъанла да бир чыгъармачылык къауум къурап, тиширыуу къадарын бек фахмулу кёргозгенди. юй, юйор деген ангъламланы теренлигине тюшюндюредиле.

Атмырзаланы Асиятны ойнагъанын энчи чертирге сюеме. Ол сахнада кеси салган сыфатны теренлигин, сёзсюз, халы бла кёргозталгъанды. Ол а бош тиширыу туююлдо – кёп жарсыуларын ичинде тутхан, жюреги кюйген, алай а, къалай эсе да кюч табып, аны ачыкъ этмей туталгъан.

Жыллары озуп баргъанлыкыга, киши юйюне чыкмагъан къызларына къайгы этген ананы кылык хунери къатыды, алай бла аны ёмюрге бла тохташхан, сыйдамлагъан адет-тёреге, ала къаллайла болса да, кертичилиги сакъланады. Ол аланы бузалмайды, ичинден а кюеди. Аллаи сыфатны къурагъан тынч туююлдо».

Александр Калягин а: «Мен Нальчикде биргеме окугъан Казбек Дзугдагва къонакъда бир ненча кере болганма. Аламан шахарды. Театрлары да алай. Мындан арысында бизни байламлыгыбыз бютонда къаты болур деп ийнанама», - дегенди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

ФОРУМ

Жаш тёлю клубла байламлыкъ жюрютюрге итинедиле

Дортмунд шахарда Германияны бла Россейни жаш тёлю спорт клубларыны форуму бардырылгъанды. Ол 2017 жылда эки къыралны правительстволары байламлыкъланы кючлеу жаны бла тауусхан келишимлени чеклеринде къуралгъанды. Аны борчу - асламлы спортну айнытыну юсю бла жаш адамлары араларында шухъ халла тохташдырыуду, организациялары келечилери бир бирлерине баралырча онгла къурауду.

Жыйлылгъа эки къыралдан да 40-дан аслам биригиу къатышханды. Россейли делегацияны санында уа Орус география обществону «Альгаир» жаш тёлю клубу башчысы Мокъаланы Тенгиз да болгъанды. Аны Фрайбург шахарны альпинист клубу чакъыргъанды.

Форумну къууанчы халда ачылуунда жыйылгъанлары Дортмундну мэри Ульрих Зирау алгъышлагъанды. Ол, эки къыралны жаш тёлю организациялары бир бирлери байламлыкъ жюрютюле-

ри уллу магъананы тутханын белгилеп, кесини жанындан себеплик этерге хазырлыгын билдиргенди. Алай бла 6 кюнню ичинде 16 россей-германия партнёрукъ къуралгъандыла. Аланы ишлерини эсеплерине кёре 2020/2021 жылда 40-дан аслам проектни бирге тамамларга белгиленгенди.

Мокъаланы Тенгиз айтханга кёре, форумну кезиунде немисли коллегала къыралланы жаш адамларыны бир бирге барыуларына энчи магъана бергенди. Алагъа, спорт-турист, альпинист юйрениуледен сора да, Шимал Кавказны табиыгъат, тарых хазнасыны юсюнден билген бек сейир болгъанды. Ала бизни маданият эм башха эсертмелерибизни кёрюрге, халкъларыбызны адет-тёрелерини бла шагъырейленерге суйгенди. 2020 жылда Къабарты-Малкъарга кеслерини жаш тёлю командаларын келтирирге умут этгенлерин да билдиргенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Магъаналы тема

Бу ыйыкыда, Адыг жамауат организациаланы координация совети кырап, кырал тилге саналган малкыар, кыбарты тиллени бюгонлюкде даражаларына, аланы сакълауға жораланган жыйылыу болганды. Анга КъМР-ни Гравительствосуну Председатели орунбасары **Мурат Карданов**, ведомстволу министрстволаны келечилери, алимле, преподавательле, устазла, башхала да кыатышандыла. Тюбешиню кезиунде №317-ФЗ Федерал законда ана тилле бла байламлы кемчиликлени юслеринден сөз барганды.

Келгенлени алларында сөлеше, философия илмуланы доктору **Феликс Хараев** адам улугъа кесини ёмюрюню узунуна тюбеген проблемаланы кетерирге, бирде аны саулай жашауу оксуна жетмезлигин эсгерте, бюгонлюкде ана тилле бла болум махтанырча

бюгон ала айтылган законну сюэуке бошдан кыйтамагъанларын, ол алынганлы (анга регионлада жамауат ыразы болмагъан эсе да) жыл озгъанын эм бу заманны ичинде не тюрлениуле болгъанларына кыралырга тийишлисин, ала КъМР-ни оноучусу Казбек Коковха обращение хазырлагъанларын да айтханды. Законнга кесини ёз кырамын, ономун ачыклай, аны жаратмагъанын, ол ана тиллери орус тил болмагъан халкыла кеслерини ёз тилле-

ат да бир бирни эшитирге керекдиле. Малкыар, кыбарты тилле республиканы кыалайында да ала кырал тилге саналгъанлары ючюн окутулурга керекдиле эмда сабийлени бла жаш тюлюню алагъа тюшондюрюрю ючюн тийишли, даражалы онгланлы кыуарга борчу,-дегенди.

Ызы бла Жарыкъландыруу, илму эмда жаш тюлюню ишлери жаны бла министрствону бёлюмюню таматасы **Марина Мизова** сөлешгенди.

Ана тиллени бюгонлюкде даражасы, аланы сакълау не халдады?

болмагъанын кыатлап чертгенди. Жаш тюлю, адабият чыгъармаланы окумагъанындан сора да, белгилли жазуучулары атлары эшитип оксуна эслеринде тутмагъанларына жарыгъанды.

Расул Гамзатовну «Если завтра мой язык исчезнет, то я готов сегодня умереть» деген сөзлери магъанасын атыглат, тилин унутхан миллет адет-төресин да тас этеригин, маданияты болмагъан халкына уа кесилиги, энчилиги да кыалмагъанын белгилегенди. Быллай проблема жалаанда Къабарты-Малкыарда угъай, дуняны көп жерлеринде бюгонлюкде тюбий келгени айт, жыйылынуу кыуарганыла ырызлыгынын билдиргенди.

Огъарында сагъынылган Координация советни председатели орунбасары **Мурад Чеченов**

рин сакъларга, айнытырга онг бермезлигине толу ийнанганын жашырмагъанды.

Алай эсе да, энди закон алынгантан, анга кыаршычы барырга амал болмагъанын аныглатып, анга да кыарамагъанлай, малкыар, кыбарты тиллени школлада, вузлада окутуугъа, аны делю производствода хайырлануугъа, программаланы кыуаругъа, мектепде алагъа деп бёлюнген сагъатланы санын да өзгертирге, башхала айтханда уа, битеу да кылдан келген онгланлы хайырлануугъа, айныуу жолларын излерге керек болгъанын чертгенди.

Бизге ана тилге юйретиуню проблемасы жалаанда юйорден кыалады деп турурга тынчды. Болсада ол алай тююдю. Бу кемчиликни кетерир ючюн, кырал властыла, жамау-

Ол республиканы школларында (264) ыйыкыны ичинде ана тилден дерсле биринчи классдан тогузунуугъа дери – юч, онунчонбиринчи класслада уа эки кере бардырылганын билдиргенди.

ФГОС-лага тийишлиликде хар сабий да дерслик бла жалчытылынырга кереклисин бизде ана тилден басмаланган китапла федерал тизмедегилини сурамларына келишмегенлерин, алай бла уа мектеп дерсликге угъай, пособила да саналгъанын айтханды. Алай китапланы федерал экспертле тинтирге, жюрютюлген пособила изленген даражага жетер ючюн, алагъа кыошакъла, тюрлениуле кийирилге кереклисин аныглатханды. Аны ючюн а авторланы юйретирге тийишлисин да.

Андан сора да, арт кезиуде кеслерини ана тиллерине орусчаны санап, ол бёлюмге кечерге суйгенлени саны ёсе барганын айтып, бу кемчилик юйорле бла байламлыкны тап кыуармагъанында кёргенди. Жыл сайын устазла, сабийле да конкурслагъа, олимпиадалагъа кыатышханларын айтханды. Сөз ючюн, 2018-2019 окыу жылда 200 000-сомлукъ гранты малкыар тилден окутхан экуюлен, кыбартыча дерсле берген да биреулен кытыхандыла. Школчуладан да алтаунан хорламга тийишли болгъандыла.

Тюбешиню кезиунде «русский язык как родной» деген терминни жашаубузда аслам

жюрютюле тебирегенин огуурламагъанларын кепле сагъынгандыла. Аланы арасында КъМР-де правону кыуорулагъан регион араны председатели **Валерий Хатажук** да болганды.

«Шёндю бизге ана тиллерине орусчаны санагъанла азда кёрюнгенликке, бютунда аллай эркинлик берилгенин эсе алсакъ, бир нечча жылдан кыалайга келип тохтарыгыбызны билмейбиз. Ёз тиллибизни сакълау, айнытыу жумушда кырал властыланы жанындан болушлукъ, тийишли ведомстволаны жанындан да кыайгырыулуку керекди-деп, жарыкъландыруу, илму эмда жаш тюлюню жаны бла министрствосуну келечисинден башхаракъ отчёту излегенин букъдурмагъанды.

Филология илмуланы доктору **Мадина Хакуашева** бюгон сююзюлген тема бла байламлы бирси кыралланы, регионланы ашы сынамларына тюшонгенни, аладан юйренгенни тюзге санагъанды. Алай бла Координация советни келечилери алгъаракълада Шимал Осетия-Аланияда болгъанларын айтханды.

Ол билдиргенге кёре, аланы педагогика институтларында ЮНЕСКО-ну белгиси бла кафедра кыуарганды, анда ишлеген алимле республикада мектепте дери билим берген учрежденилада бла башланган класслада окутуу ирон эмда дигор тилде бардырылырча программаны жарашдыргъандыла.

Алай бла аны ала 2017 жылдан бери эксперимент халда хайырланадыла. Анга тийишлиликде билим берген садиклени саны шёндю кыыркыга жете кетгенди, шолла уа жыйырма чаклы бардыла. Сабийле бешинчи классха дери ана тиллеринде юйренедиле, андан сора уа предметле аз-аздан орус тилде берилип башлайдыла. Сагъынылган программа мында дагъыда вузлага, сөз ючюн, журналистика факультетте да барды.

Кепле сөлешгенди жыйылыуда, кеслерини жарыуларын, акылыларын да билдиргенди. Ол санда Тюркден келген кыонакъ, профессор **Назар Хами**, Жамурат палатаны келечиси **Залим Муратов**, «Яблоко» политика партианы регион бёлюмюню таматасы **Кучмезланы Хаким**, медицина илмуланы доктору **Заира Хараева**, физика-математика илмуланы кандидаты **Трамланы Мухаммадия**, бирсиле да.

Тюбешинде малкыар, кыбарты тилле мектепде угъай, сабий садлада, университетде, педагогика колледжде да тийишлисича окутулурга кереклисини кыатлап чертгенди. Аладан экзаменле берилсе тюзю дегенле да бар эдиле. Ёз тиллибизни тас этмез ючюн, биз бюгонлюкде эллибизни да ол даражаларын сакълап кыуарырга борчу болгъаныбыз да айтылганды.

Башхача айтханда, оюмла аслам эдиле. Обращение уа, асыры жумушакъ халда хазырланганы белгиленип, тюбешиге келген жамауат, анга совет тюрлениуле кийирип, тийишли жерге документ андан сора жиберилсе тюз боллукъду деген акылда тохташханды.

МОКЪАЛАНЫ Зукура. Суратланы **Элина КАРАЕВА** алганды.

КЪАЙГЪЫРЫУ

Ангыларга эмда сөлеширге

Ставропольда кыарачайлы эмда малкыарлы сабийле ана тиллерин окургъа боллукъдула. Алагъа деп «Алан» кыарачай-малкыар маданият арада «Ана тил» деген сабий клуб кыуарганды.

АНА ТИЛ

Шуёхлукъну юйонде тил бла байламлы клубну эшкелери баш кюн бла барз кюн 18.00 сагъатха дери кимге да ачыкъдыла. Аны Ставропольда жашагъан кыарачайлыланы бла малкыарлыланы тилеклери бла кыуаргандыла.

«Ана-анала аллай курсла болсала эдиле деп, көп кере тилегендиле. Биз да аныгълай адик аллай дерсени кыуру студентле бла угъай, гитчеле бла да бардырсакъ иги болгъанын. Сора тилге бла тау адет-төреде юйретиу курсланы ачар мурадта тохтагъанбыз,-дейди «Алан» кыарачай-малкыар маданият араны башчысы Батчаланы Рустам.

Ставропольда жашагъан Олеся кеси лаклыды, кыарачайлыга эрге барып турады. 11-жыллыкъ кызычыгын «Ана тил» деген школга бытыр бергенди. «Тили, адет-төрелери да атасыныкы болгъанлыкыгъа, ол айтмагъан эди ары жюрю деп. Кызычык кеси окурга суйгенди. Биз республикага барабыз, анда жуукъла бла тюбешибиз, кызычык экиге айланган эгечи бла шуёхду, аны кыарачайча сөлешгенин кёрюп турады. Мен да тилин билрге сюеме дейди.

Насыпха, курсла ачылдыла да, аны ары элтим. Ол көп затха юйренгенди. Тойлада сабийле тепсидиле, кыууанчада жырлайдыла, адет-төрини да биледиле. Бек аламатды, аланы кыуаргана сау болсунла»,-дейди сохталадан бирини анасы.

Батчаланы Рустам айтханнга кёре, сабийле Ставропольну кыбий, Кыарачай-Черкесни кесинде да ана тилни

иги билмейдиле. Аллайла артыкда гитчелени араларында кёпдюле, ала гаджетледен айрылмагъанлары ючюн. Ёсе баргъанлары бла уа ана тилге эс бура башлайдыла, алай артадан-арта аны билрге кыйын болады. Ол себепден Рустам ата-аналага балаларына кыарачай тилде жомакъланы бла мультфильми терк-терк кёрюзте туругуз деп эсертгенлей турады.

«Эльбрусид» фонд кёчюрюп жарашдырган 35 чаклы мультфильм барды. Саулай алып алгъанда уа, ала жыйышдырган суратлау, документли, мультипликация фильмлени саны 200-ге жете келеди. Алагъа кыарачай тилде кыаргъан сабийле тилни башхаладан иги биледиле.

ХАЛКЪ ГУНЧ БОЛУП КЪАЛМАЗ ЮЧЮН

«Ана тил» клубха сабийле алты жылдан жюрюп башлайдыла. Бек тамата сохтагъа 11 жыл болады. Дерсле хакъсыздыла. Аланы бешинчи курсу студенткасы Ёртенланы Фарида бла СТГМУ-ну педиатрия факультетин бошагъан Семенланы Фатима бардырадыла.

«Биз Кыарачай-Черкесни ана тилден дерсле берилген школларында хайырланылган огуу китапланы, башха материалланы да алабыз. Дерсени планын салабыз. Сохталарыбыз бла назмула,нарт сөзле, элберле окыубуз, аланы кёлден билрча этебиз, халкъ жырланы жырлайбыз.

Сөлеше билуге артыкча улду эс бурабыз, сабийле бир-бирлерин ангылар, ушакъ эталыр ючюн, сөзледен айтымла кыуарыбыз, хапарла жазыбыз. Дерсени оюн халда бардырырга кирешибиз»,-дейди Фарида.

Кызы кеси уа кыарачай тилни гитчелигинден окуна

уста биледи. Атасы бла анасы, ыннасы бла аппасы аны бла жалаанда тауча сөлешип тургандыла. «Шёндю сабийле ата-бабаларыбызны тиллеринде бек аз сөлешедиле,-деп жарыиды устаз. – Иш былай барса, халкыбыз гунч болуп кыаллыкды. Манга сабийлени окутурму эдинг дегенлеринде, мен бек кыуанганман. Биз аланы ана тилде сөлеширге юйретибизиз бла бирге, адет-төрелерибизни да сакъларга, тутарга кереклисине тюшондюребиз».

Наталья ЦОЙ. «Аргументы и факты» газет.

Фестиваль

Фахмулулукъну бла
шүёхлукъну юлгюлери

Долинскде Малкър халкъны политика репрессияланы кезиуонде жоюлганларына аталган мемориалда миллетни тарыхы бла байламлы архив къагъытла, суратла эм башха экспонатла мингле бла саналадыла. Алагъа къараргъа устазла, школчула, студентле, солучула да терк-терк келедиле. Былтыр жыйырма минден артык адам болганды мында.

Алай музейни иши аны бла чекленип къалмайды. Мында жыл сайын тюрлю-тюрлю фестивалдыла да бардырыладыла. Аладан бири «Тау жыры эки къанаты» деп алайды. Ол белгили малкърлы поэт Къулийланы Къайсыннга эм къабартылы жазычу Алим Кешоковча аталады. Бу кюнде ол кезиуо кере къуралганды. Аны ача, мемориалны директору Теммоланы Фаризат, эки закыйни да юслеринден къысха хапар билдирди. Андан сора школчула, бир бирлерин алышып, назмула айтхандыла, жырлагандыла, тепсендиле.

Барысы да бу огурулу ишге кел салып хазырланганы кёрюнюп тура эди. Хар чыкыгъанны юсю-башы таза, назмуланы, жырланы да малкър, къабарты, орус тилдеде да ариу, шатык айтыргъа кюрешгендиле. Ол себепден жюриге сайлау этерге къыйын болганды. Болсада аны къаууму Асанланы Алиханни, Жаболаны Айнаны, Чочуйланы Диананы, Алпайланы Замираны, Тохаланы Аминаны, Самира Яхогованы, Айдемир Абакаровну, Таумурзаланы Ахматны, Къулийланы Къайсынны эм кеп башхаланы энчи белгилегенди.

Аланы устазларына, ол санда Жеттеланы Светланагъа, Жанатайланы Аслижаннга, Феня Кушовагъа, Тёппеланы Ханифагъа, уллу ыспас этерчады. Ала хазырлагъан сабийле школларында да айырмалыдыла.

Фестивальны жаба, жюриге кирген къауумну таматасы Османланы Хыйса бу огурулу ишни магъанасы къуру

назмула окууу бла чекленип къалмагъанын чертгенди. «Кепден бери къоншулукъда жашагъан малкър эм къабарты халкъланы араларында шүёхлукъну, къарындашлыкъны, бир бирге хурмет этиуно кючлерге, андан ары айнытыргъа, эки миллетни сыйлы адамлары Къулийланы Къайсынча эмда Алим Кешоковча шүёхлукъ жюриюрге себеплик этеди. Андан сора уа эки акъылманча юлгюлю болурга, алача тиллерин сюерге чакъырады. Биз аны хар заманда эсде

тутайыкъ», - деп, бу ишни хазырлагъанла Теммоланы Фаризатха, анга болушхан Улбашланы Аминатха, Нальчикни школларыны малкър тилден бла адабиятдан устазларына уллу ыспас этгенди.

Ахырында усталыгы бла республикабызда, андан тышында да белгили Башийланы Фатимат, къобуз согъуп, адамланы тепсетди. Фестивальгъа келгенлени бу кюнлери келге дери эслеринде къаллыкды.

ЛЕЙЛУН улу Х.

Кёрмюч

Бу кюнде Суратла искусстволаны А.Л.Ткаченко атлы музейинде КъМР-ни Культура министерствосуну болушлугъу бла Станислав Аверковну бла Мария Беклемишеваны «Рассвет» аты бла бирлешдирилген кёрмючлери ачылганды.

Станислав Аверков Про-

Усталаны
ёзек темалары - танг атыу

хладный шахарда жашайды, Мария Беклемишева уа туугъан мында этгенликке, жашау турмушун къыралыбызны ара шахарында бардырады. Жаш адамла кёрмючлени биринде танышхандыла эмда аслам заманны шүёхлукъ жюриютедиле. Жаш кёрмючюн бизни шахарда ётдюрюрге сюйгенди, нёгерликни да унутмай, къызыны да чакъырганды. Ол а анга чыгъармачылыкъ жолунда биринчи сынамыды. Алай бла жаш адамла бизни шахаргъа эм ариу суратларын келтиргендиле.

Кёрмючюн баш темасы танг атыугъа жораланганды. Суратла акварель бла жазылгандыла. Ол а экспозицияны энчиликни чертеди, келген къонакъланы сейирлери анга шагъадыла. Жыйылыну музейни директору Елена Ремхен ачханды. Ол жаш адамланы усталыкъларын,

дуня жарыгъын къагъытха сала, бош затны магъаналы затха кёчюрге билгенлерин энчи чертгенди.

Къонакъланы санында республикабызны халкъ художниги Анатолий Жилов, КъМР-ни культурасыны ишчилерини профсоюзуну башчысы, РФ-ни халкъ артисткасы Марияна Даова, РФ-ни культурасыны сыйлы къуулукъчусу Мария Котлярова болгандыла. Ала художниклени ишлерин кеслерини кёз къарамлары бла багъалагъандыла, махтагъандыла, алгышлагъандыла эмда кёрмючюн бизни шахарда бардыргъанлары ючюн алагъа ыспас этгендиле.

РФ-ни халкъ устасы, музейни баш сакълаучусу Мокъваланы Владимир суратланы энчиликлерини юсюнден: «Танг атханы - ол, художникни дунягъа энчи

къарамыды. Аны хар тюрлю кёрюрге боллукъду, фахмусу, хунери болгъан художник аны шедевр этип сала билликди къагъытха. Мында кёрюзтюлген ишле акварель бла жазылгандыла, ол а эм къыйын боуладан бириди. Нек дегенде акварель бла кюрешгенде, бир халат жиберсенг, аны тюзетир онг жокъду. Биринчиден окууна къагъытха къалай салынса да, ахыр эсепге дери аны иши алай сакъланады. Бизни кёз аллыбыздагъы ишле уа художниклени чынты профессионализмлерин кёрюзтеди. Стас - табийгъатны, Мария архитектураны эм жарык сыфатда ачыклагъандыла бизге. Сау болугъуз!» - дегенди.

Ызы бла сёз жаш художниклеге берилгенди. Ала кеп жыйылгъан халкъгъа ырызлыкъларын билдиргендиле эмда мындан арысында да къарачуну кёзюн къууандырырча суратла жазаргъа кюреширликлерин айтхандыла. «Бу кёрмюч мени суратла чыгъармачылыкъ жолумда биринчи сынамыды, ол туугъан жеримден башланганына бек къууанама. Былай кеп адам жыйылыр деп акъылымда да жокъ эди, абызырагъан да этдим. Бек сау болугъуз мени башлауумда келип билеклик этгенимизге», - деп, Мария Беклемишева кёрмючюн ачылууунда ахыр сёзюню айтханды. Кёрмюч 17 октябрьге дери бардырыллыкды.

ТОКУМАЛАНЫ Салим.
Суратланы автор алганды.

Адабият ингир

Аграр университетде -
мамырлыкъны ыйыгъы

Бу кюнде «Къабарты-Малкър Республиканы аграр университетинде мамырлыкъны ыйыгъы» деген проектни чеклеринде адабият ингир барганды. Ол жаш тёлую Росмолодёжь федерал агентствосуну болушлугъу бла ётгенди. Огъары Малкърда «Къуш уясы» деген комплексге бизни окуучуларыбыздан сора да, Москваны бла Санкт-

къонакъбайлыгы бла атын айтдыргъанды. Бу тамаша табийгъатыбызгъа къараргъа кеп жерледен келедиле. Адабият а аны ариулугъун, адамланы игиликлерин ачыклайды, кёрюзтеди, - дегенди ол.

Окъуучула Зумакуулланы Танзыланы, Къулийланы Къайсынны, Алим Кешоковну, Коста Хетагуровну, Борис Гедгафовну, Джамалдин Ян-

Петербургну келечилери да къатышхандыла. Жолда башыкден ары жетгинчи, бийик билим алгъан университетни студентлери не жетишимле болдургъан жерлешлерибизни юсюнден КъМР-ни В.М. Коков атлы къырал аграр университетини ректоратыны келечиси, профессор Мухамед Шаумурзов бла сагъынылгъан окуу юйно къошакъ билим алгъан институтуну директору Уяналаны Борис хапарлагъандыла.

Жыйылыну бу проектни башламчысы - «Тарых эм философия» кафедраны башчысы Мадина Кярова ачханды.

- Бизни республика кесини

диевни эм Кавказны антлы назмучуларыны чыгъармаларын айтхандыла.

Солугъан туристле да мероприятяны жаратып, къараргъа келгендиле. Къонакъла мында жашагъанлагъа энчи ырызлыкъларын билдиргендиле, таулуланы адамлыкъларына уллу хурмет этгендиле.

Эки айны ичинде аграр университетде башында сагъынылгъан проектни чеклеринде тюрлю-тюрлю ишле бардырыллыкдыла. Аны санында сурат конкурсу «Мени Къабарты-Малкър», «Тёгерек столла», кёрмючле, тобушеула.

БАЙТУУГЪАНЛАНЫ
Исмайлы.

ЖОРАЛАУ

Программа уллуду, сейирди

КЪМР-ни халк поэти Алим Кешоковну 105-жыллыгына аталып, бизни республикада «Намысны атлысы» («Всадник чести») деген аты бла халкыла аралы фестиваль бардырыллыкды. Аны Россияны бла Къабарты-Малкъарны Культура министрстволары бирге кыраандыла.

Форумну программасы бек байды. Ол **8 октябрьде 14 сагъат бла 30 минутта Нальчик шахарда ГКЗ-да** Алим Кешоковну сценарийине кёре 1958 жылда Василий Журавлёв алдырган «Лавина с гор» деген суратлау кинону кёргозюу бла башланарыкды.

9 октябрьде уа ол бошда айтылган залда «Акь таудан кёрюмдо» деген аты бла сабий байрам боллукды. Анда назму окугьянлагы «Мени кьол аязыма кьоньгуз, кьанаттыла» деген аты бла марафон кыраллыкды. Аны бла бирге Алим Кешоковну чыгармаларына кёре ишленген сабий суратланы кёрмочю да ачыллыкды. Ол **14 сагъат бла 30 минутта** башланарыкды.

10 октябрьде 10.00 сагъатта фестивальга келген кьо-

накыла, республиканы школларында болуп, окуучула бла танышырыкдыла. Тюдден сора уа, **14 сагъат бла 30 минутта, «Синдика» отельде** жазычуна чыгармачылыгына аталган «тёгерек стол» ишин башларыкды.

Ол күн **18 сагъат бла 30 минутта М. Горький атлы Музыка театрда** юбилярга аталган адабият-музыка ингир да боллукды. Анда Москвадан, Шимал-Кавказ федерал округдан, Кыргызстандан, Тюркден, Сириядан, Абхазия эм Юг Осетия республикаладан, башха жерледен да келген кьонакыла бла танышыр онг чыгарыкды.

11 октябрьде 11.00 сагъ-

атда фестивалыны кьонакылары Алим Пшемахович Кешоковну эсертмесине голле саллыкдыла. Андан ары ала аны тууган эли Шалушкага атланарыкдыла. Программага кёре, анда поэти кьабырына голле саллыкдыла эмда 2-чи номерли школда аны музейине кьарарыкдыла. **12.00 сагъатта** уа Чегем шахарда адабият-музыка ингирге кьатышырыкдыла.

Ызы бла, **14.00 сагъатта**, Алим Кешоковну, Кьулийланы Кьайсыны, Мечиланы Кьазимни, Али Шогенцуконну, Бекмурза Пачевни, Михаил Лермонтовну, Александр Пушкини эм башха поэтли аяны эсертмелерини кьатларында назмуларын окуу бардырыллыкды.

«Стихиатрия осени» адабият-музыка ингир а **18.00 сагъатта Суратлау искусстволаны А. Л. Ткаченко атлы музейинде** барлыкды. Анга «Жаш поэтлини клубу» деген биригиу да кьатышырыкды.

12-16 октябрьде уа республиканы элдеринде бла шахарларында «Поэзия гыллычала» деген аты бла Къабарты-Малкъарны жазычулары бла тубешуле бардырыллыкдыла.

Финансла

Пенсиячылагы – энчи кредит амалла

Россельхозбанкны Къабарты-Малкъарда бёлмюню быйыл алты жюзден артык пенсиячыга 155 миллион сом кредит бергенди. Финанс учреждениядан билдиргенлерине кёре, хайырлануучулары бу кьауумуна энчи амалла кьаралгандыла. Сёз ючюн, ёнкючню урунганла, ишсизле да алырга боллукдыла. Алагьа ахчаны неге сойселе да кьоратырга эркинлик бериледи. Пенсияларын Россельхозбанкда алгьянлагы уа кредитни процент

ставкасы бютюн аз болады.

Бёлмюню келечиси Атаккуланы Заур белгилегенича, бу кредит программага сурам не заманда да уллуду. Адамла аны ставкасы бирсиледен эсе азыракь болгьянын, ахчаны да кёп затлагьа кьоратырга боллугьун жаратадыла.

Банкны www.rshb.ru интернет-сайтында аны эмда башха программаланы юсонден толу хапар билирге боллукды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 6. Поэт, драматург, романы. 8. Сабанны, бахчаны чеги. 9. Картоф кьоймаган кьурт. 11. Сёзсёз тартыула. 16. От болмаган жерде ол да болмайды дейдиле. 17. Ол иги болса, ёсюм да иги болады. 18. Кьумлу жерле. 19. Гиче чалгы. 24. Тошлак. 26. Нухну кемеси тохтаган тау. 28. Кьоруулау. 29. Тау эл. 30. Дырын жыйыуда амал. 31. Ырыскы. 32. Кьыйынлыкда ариу сёз. 33. Кьагьанакьда арда кьатхан сюек. 34. Эски хапар. 35. Малчы. 37. Жазыуда керек зат. 38. Этни сакьлауу бир амалы. 39. Бахан ауузунда тау. 40. Ашарга жаранган ханс. 43. Улуу юй. 46. Алтайда улуу шахар. 48. Зат. 49. Сыйлы китап. 50. Тишируу ат. 54. Бек бийикдеги тау эл. 55. Бизни, таулуланы, атыбыз. 56. Уучула кийген аяк кийим.

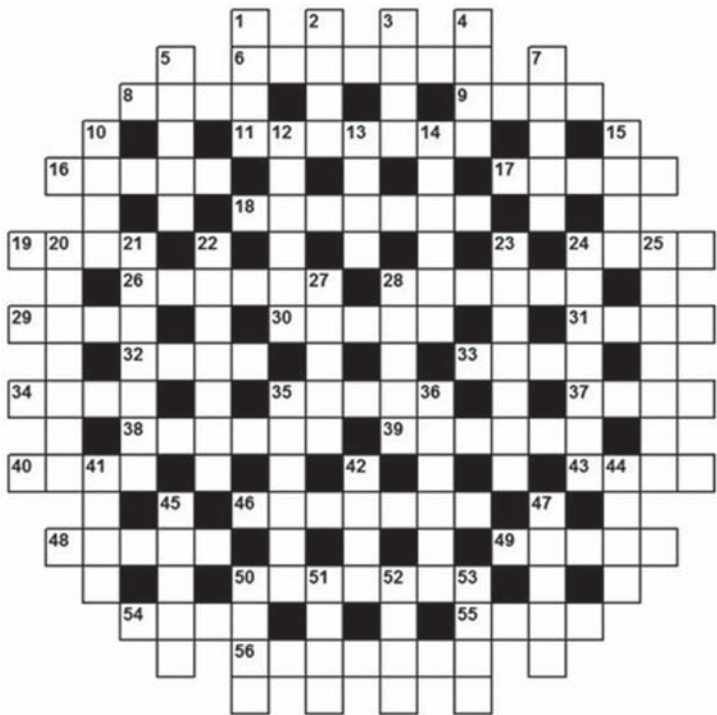
ЁРСИНЕ: 1. Алай нек этмедим деп, ачыу этиу. 2. Аш. 3. Тирменден

ГАЗЕТНИ 116-чы НОМЕРИНДЕ (28 СЕНТЯБРЬ) БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 5. Жулдуз. 6. Итинуу. 9. Сыргьа. 10. Чыкьен. 11. Низам. 12. Жырна. 16. Такыр. 18. Бузлама. 19. Олтуруу. 20. Унукьган. 21. Жубаны. 22. Абаза. 25. Жаныу. 30. Ашыра. 31. Кьырык. 32. Кьылык. 33. Кьыскач. 34. Чомача.

ЁРСИНЕ: 1. Кьумган. 2. Азымч. 3. Билеу. 4. Килиса. 7. Тылы. 8. Чалы. 13. Рузлама. 14. Кьутулуу. 15. Аманлык. 17. Кьаратон. 23. Башы. 24. Зарлык. 26. Азыкьчы. 27. Ырыс. 28. Сынчы. 29. Жырчы.

келген ун. 4. Байрым кюнню намаз. 5. Кьарачайда эл. 7. Газет жанр. 10. Таула ичинде тюз, ариу жер. 12. Бек иги. 13. Сау дуня. 14. Кьумачны тюрлюсю. 15. Ол юйде болмай кьысса, бек кьыйнайды адамны. 20. Малкъарда дин бла байламлы терек. 21. Келин бугьунуучу жабыу. 22. Аз заман. 23. Нарт батыр. 24. Кьаты болмаган. 25. Алай болган асыуду дейдиле. 27. Уручулук. 28. Биреуге ишлеген. 35. Кьаты кьорууланган, оюлмазлык зат. 36. Бузоуу ёлюп, ийнек сют бермесе, аны алдарга бузоу териден бла саламдан этилген гинжи. 41. Аскерчини кьоруулау заты. 42. Башхалагы ушамаган. 44. Минги тау тийреде тау. 45. Кереклисиден кёп. 47. Кёзге жукь кёргозтмеген булут кьабыргьа. 50. Кьоркьак. 51. Тигиу этгенде керек зат. 52. Мияласыз терезе. 53. Жаш мал.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор

АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЬЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияди 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмага «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Номерге графике кёре 19.00 сагъатда кьол салынады. 20.00 сагъатда кьол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Курдаланы Сулейман - дежурный редактор; Кетенчианы Зульфия, Кучукланы Сафият - жууаплы секретарьны орунбасары; Баллианы Феруза - (1,2,10,12-чи бетле), Гельяны Валентина - (4,10-чу бетле), Зезаланы Лида - (3,9-чу бетле) - корректорла.

Тиражы 1459 экз. Заказ № 901 Багьасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспек, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru